

Szkoła w czasach pokolenia Alfa

ELŻBIETA PRYŁOWSKA-NOWAK

Nauczyciel konsultant
Ośrodek Edukacji Informatycznej
i Zastosowań Komputerów w Warszawie

JANUSZ S. WIERZBICKI

Specjalista ds. merytorycznych
Ośrodek Edukacji Informatycznej
i Zastosowań Komputerów w Warszawie

Przed współczesną szkołą stoją liczne wyzwania wynikające z funkcjonowania w świecie intensywnie rozwijającej się technologii, która potęguje globalne związki, szybki dostęp do informacji, wpływa na łatwość podróżowania. Dzięki tym procesom mamy dzisiaj coraz bardziej powszechną możliwość interakcji z ludźmi z różnych kultur i środowisk społecznych.

W kontekście tych uwarunkowań spotykamy w szkołach pokolenie Alfa¹. Pierwsze pokolenie urodzone w trzecim tysiącleciu, w świecie zdominowanym przez technologię, w którym dostęp do informacji i komunikacja odbywa się w dużej mierze za pośrednictwem urządzeń cyfrowych. Dzięki technologii uczniowie z pokolenia Alfa dysponują dużym potencjałem do samodzielnego zgłębiania zagadnień, poszerzania horyzontów, rozwijania własnych zainteresowań. Standardem jest biegłość technologiczna wyrażająca się szybkim przyswajaniem nowych narzędzi i programów komputerowych, rozumienie technologicznego języka. Szybko zmieniające się uwarunkowania społeczne i technologiczne rozwijają u uczniów otwartość na zmiany, w tym na różnorodność kulturową społeczeństw, możliwość interakcji z ludźmi z różnych kultur. Młodzi ludzie są otwarci na eksperymentowanie, podejmowanie ryzyka, adaptowanie się do nowych metod nauczania.

Współczesne uwarunkowania społeczno-technologiczne to także wiele wyzwań dla młodych ludzi i konieczność wsparcia ze strony nauczycieli. Nadmiar informacji stwarza często trudność wybrania z natłoku danych wiarygodnych i wartościowych informacji. Ważne jest więc kształtowanie umiejętności krytycznego myślenia i rozróżnienia prawdziwych informacji od fałszywych. Z jednej strony Alfa to równolatki pierwszego iPada, osoby wychowane w świecie technologii, sprawnie się nią posługujące. Z drugiej, z tego samego powodu przebudzcowane i częściowo od niej uzależnione, co ma negatywny wpływ na proces uczenia się i koncentrację. Obserwowany jest skrócony czas koncentracji, który trzeba brać pod uwagę podczas planowania środowiska uczenia i przyswajania wiedzy. Ważne jest zadbanie o równowagę organizacji pracy online i offline. Kolejnym istotnym aspektem są kwestie zdrowotne: odpowiednia waga, długość snu, aktywność fizyczna, proporcjonalne korzystanie z technologii.

Wskazane powyżej uwarunkowania funkcjonowania uczniów z pokolenia Alfa musimy uwzględnić, planując uczenie i codzienne komunikowanie się. Na pewno ważne dla nich będzie podejście konetywistyczne – „uczenie na życzenie” w momencie, gdy dana wiedza i umiejętności są wykorzystywane w praktyce do realizacji konkretnych zadań. W tym kontekście istotne będzie wyszukiwanie i selekcja informacji, w tym odróżnianie faktów od fałszywych

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Pokolenie_Alfa

SZKOŁA W CZASACH POKOLENIA ALFA

informacji. Dzięki temu możemy także odpowiedzieć na kolejną potrzebę, czyli „rozumienie zamiast wkuwania”. Rozumienie, na czym polega zadanie, co jest mi potrzebne, by mu podotać i rozwiązać, jak i gdzie znaleźć i rozpoznać wartościowe informacje i materiały, które w tym pomogą – to istotne zagadnienia dla osób z pokolenia Alfa. W dotarciu do nich pomoże upraszczanie przekazu, skupienie na istocie problemu, wiedza w małych porcjach, pozwalających na realizację kolejnych kroków na drodze do uzyskania rozwiązania. Pomocne będą materiały wizualne (infografiki, rysunki, schematy czy krótkie animacje). Nauczyciel będący obecnie mentorem odnajdzie wiele sposobów skutecznego nauczania w aktywnościach pracy projektowej i dynamicznej organizacji zajęć.

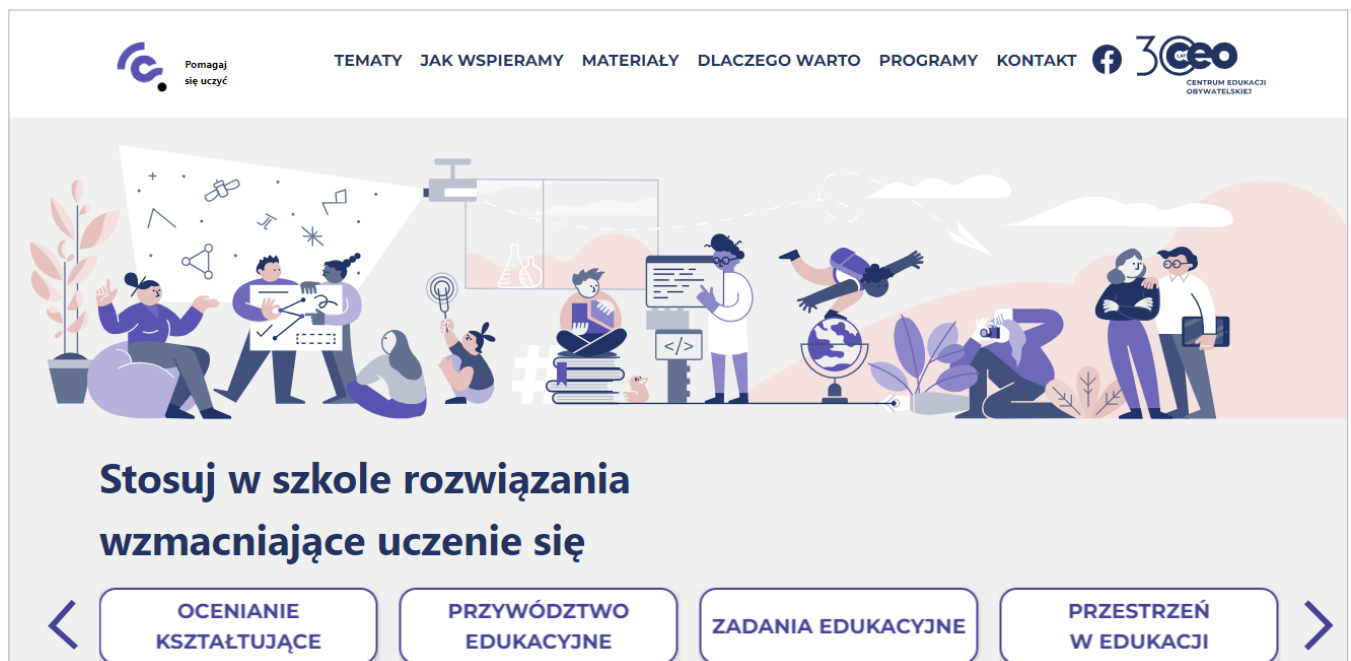
PROJEKTY BADAWCZE

Projekty badawcze uwzględniające w metodyce pracy badanie, analizowanie i weryfikowanie zjawisk i problemów posługują się narzędziami takimi jak: obserwacje, ankiety, wywiady, doświadczenia, eksperymenty. Oporają się na metodach ilościowych

i jakościowych, dzięki którym uczniowie odpowiadają na pytania typu: *Ile? Jak często? Co? W jaki sposób? Dlaczego?* Ich zastosowanie pozwala na opisanie oraz zrozumienie badanych problemów.

Samodzielna realizacja projektu badawczego przez grupę uczniów pozwala na poszukiwania odpowiedzi, weryfikowanie ich, wyciąganie własnych wniosków, a to wpływa na pogłębione uczenie się i sprawne radzenie sobie z bardziej złożonymi problemami. Działanie realizowane w grupie uwzględniającej różnorodność umiejętności i zainteresowań członków sprzyja rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych.

Przykłady ciekawych projektów można znaleźć na dedykowanej stronie Centrum Edukacji Obywatelskiej – Pomagaj się uczyć². Można na niej znaleźć informacje o projektach edukacyjnych, w tym badawczych. Oprócz opisanej metodyki realizacji różnego typu projektów znajduje się tam też przykładowa tematyka interesująca młodzież, np. *Efekt cieplarniany w naszym domu, Czy droższe znaczy lepsze, Matma nie gryzie*.

Ilustracja 1. Wizualizacja strony Pomagaj się uczyć

² <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl>

ELŻBIETA PRYŁOWSKA-NOWAK JANUSZ S. WIERZBICKI

Ilustracja 2. Przykład działań integracyjnych realizowanych w trakcie projektu międzynarodowego

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

Działania w środowisku międzynarodowym umożliwiają znaczący rozwój współpracy i komunikacji w grupach, wymianę pomysłami, wspólne rozwiązywanie problemów. Projekty grupowe w zróżnicowanym kontekście kulturowym zachęcają uczniów do konstruktywnej krytyki i zdobywania informacji zwrotnej od swoich rówieśników. Przykładem takiej realizacji jest projekt „Human Rights in Action”, realizowany w ramach międzynarodowej wymiany młodzieży programu Erasmus+. Projekt miał na celu promowanie praw człowieka, tolerancji, integracji i międzykulturowości. Ilustracja 2 przedstawia aktywnie zaangażowanych uczestników projektu w jedną z zabaw z balonami – wspólne zajęcia aktywizujące są kluczowym elementem projektów, które pomagają budować więzi między młodzieżą z różnych krajów. Są także przykładem kształtowania postaw empatii i otwartości na różnorodność kulturową.

Projekty międzynarodowe stanowią przykład realizacji zarówno edukacji wielokulturowej, jak i międzykulturowej. Uczestnicy poszerzają z jednej strony wiedzę o różnych kulturach, a jednocześnie mają okazję do wspólnych działań z osobami

z odmiennych kręgów kulturowych (edukacja międzykulturowa). Tworzenie i popularyzowanie treści internetowych poprzez platformy online, wirtualne klasy, media społecznościowe i multimedia to przykłady wykorzystania technologii, które uzupełnione zastosowaniem interaktywnych narzędzi, aplikacji, gier edukacyjnych, zwiększają zaangażowanie uczniów w uczenie się. Bardzo popularną formą przekazu są charakterystyczne dla microlearningu krótkie, skondensowane, wyselekcjonowane informacje dostępne w serwisie YouTube lub różnych platformach streamingowych. Podcast to jedna z popularnych obecnie form przekazu. Na temat wie-

lokulturowości i międzykulturowości w warunkach polskich warto polecić *Wielokulturowy Podcast*, który powstał jako część projektu „Wiele kultur – jeden Kraków”. Podcast opowiada o różnorodności kulturowej Krakowa i całej Polski poprzez rozmowy z pracującymi w instytucjach kultury przedstawicielami różnych kultur, z członkami społeczności.

Ilustracja 3. Wizualizacja kanatu tematycznego Spotify³

Kolejny podcast o nazwie *Wielokulturowość* powstał w ramach projektu „Wielokulturowość – integracja i współpraca. Szkolenia dla nauczycieli”. Materiał prezentuje rozmowy o pracy nauczycielek i nauczycieli i o wyzwaniach, przed którymi stanęli w kontekście migracji uczniów i ich rodziców

³ <https://tiny.pl/886416vg>

SZKOŁA W CZASACH POKOLENIA ALFA

z Ukrainy. Materiał zwraca uwagę na wagę kompetencji międzykulturowych, na przeżywaną traumę, jej przebieg i następstwa. Zawiera przede wszystkim dużo wskazówek do pracy z dziećmi.

Ilustracja 4. Wizualizacja podcastu *Wielokulturowość*⁴

Mając na uwadze zdrowie psychiczne i równowagę, trzeba pamiętać o zapewnieniu uczniom odpowiednich przerw i czasu na relaks. Edukacja emocjonalna i umiejętność radzenia sobie ze stresem powinny być uwzględniane w aktywnościach szkolnych, aby pomóc uczniom w rozwijaniu samo-regulacji i budowaniu zdrowych relacji z innymi. Warto pamiętać, że w dobry nastrój i integrację wprowadzają wspólne posiłki i słuchanie muzyki. Jedzenie to czynność, która nas łączy, a następnie buduje więzi w oparciu o znajomość tradycji i ceremonii. Dziękując za wiedzę, informacjami o gestach i zwyczajach związanych z żywnością, przybliża się innym, poza granicami, naszą kulturę. Polecamy artykuł z nagraniami filmowymi w Google Arts & Culture pt. „Przyjazne uczty – jedzenie bardziej niż kiedykolwiek łączy nas razem”⁵. Traktuje on o inspiracjach twórców w serwisie YouTube do – jak komentują – przynoszenia uczt, przekąsek, słodyczy, swojego rzemiosła, entuzjazmu i układowania tego na największym wspólnym stole dla wszystkich za pośrednictwem wideo – *Robimy to, przekraczając kultury i kontynenty jednym kliknięciem, od sprytnych trików kuchennych po włoską*

⁴ <https://tiny.pl/4mtwng3r>

⁵ <https://tiny.pl/8t2926qs>

*babcię przekazującą tradycyjne przepisy swojemu wnukowi*⁶.

Wspomniane wcześniej podcasty to przekaz audio, ale audio to przede wszystkim słuchanie muzyki – w dzisiejszych czasach głównie przez internet. Serwisy streamingowe są najpopularniejszymi platformami wśród młodzieży. Strumieniowy przekaz dźwięku to proces przesyłania treści audio w czasie rzeczywistym za pośrednictwem połączenia sieciowego. Dzięki temu odbiorca może odtworzyć je w dowolnym miejscu i czasie na komputerze, smartfonie czy tablecie. Jednak głównie w podróży użytkownicy słuchają muzyki, podcastów, innych treści audio i wideo bez konieczności ściągania plików na swoje urządzenie⁷. Aktywowany na smartfonach przekaz muzyczny zastosowany z przenośnymi głośnikami dopełnia atmosferę budowania dobrego nastroju i integracji przy wspólnych posiłkach i słuchaniu muzyki.

KAŻDE POKOLENIE MA SWÓJ CZAS

Dostosowanie się do potrzeb, możliwości, wartości i cech charakterystycznych dla uczniów z pokolenia Alfa jest niezwykle istotne dla umożliwienia im odnoszenia szeroko rozumianego sukcesu edukacyjnego i dobrego funkcjonowania nie tylko w środowisku szkolnym, ale i w ogóle w społeczeństwie. Wymaga to zmiany w podejściu do sposobu prowadzenia zajęć, stawianych przed uczniami zadań oraz przekazywanej im informacji zwrotnej. Zmiany te wynikać powinny nie tylko z cech pokolenia Alfa, ale także z przeobrażeń dokonujących się w dostępnej technologii – choćby z rozwoju systemów sztucznej inteligencji – i w szerszej perspektywie dotyczyć nie tylko naszego, nauczycielskiego podejścia, ale także całego systemu edukacji. Dlatego zachęcamy wszystkich do udziału w konsultacjach dotyczących toczących się prac w tym zakresie – od profilu absolwenta, przez nowe podstawy programowe czy dokument opisujący politykę cyfrowej transformacji edukacji. ●

⁶ Tamże

⁷ <https://tiny.pl/3t18b41c>